

1. BÖLÜM

ALKOLİZM PSİKOSOMATIĞI VE KÜLTÜREL NİTELİKLERİ

Tanımı ve Türleri:

Alkolizm kavramı ilk kez, 1856 yılında Stockholm Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Magnus Huss tarafından kullanılmıştır. Huss ispirotolu içkilerin neden olduğu bütün bozuklukları içeren bir kavram olarak ele aldığı alkolizmi, akut ve kronik olarak ikiye ayırmıştır (ADASAL, S. 3 1954).

Alkol alımı ve bununla keyiflenme insanlık tarihi kadar eskidir. M.Ö. 4-3. binde bira ve şarap yapıldığını gösteren belgeler vardır. (MALLOWAN, S. 58, 1965) Eski çağlarda zehir, sonraki dönemlerde ilaç ve her derde deva-PANACE-olarak kullanılmıştır. Bazı toplumlarda ve dönemlerde yüceltilmiş, övgüler dizilmiştir. Bazı toplumlarda ve dönemlerde ise yasaklanmıştır. Dinlerin de alkolizme bakış açıları farklıdır. Örneğin: İslamiyet yasaklarken, Hıristiyanlık'ta kutsal şarapla vaftiz geleneği, bugün de bilinmektedir. Kimi toplumlarda ise içki kurban olarak sunulmuş, tanrılaştırılmıştır. Eski Atina'da içki tanrısı "Dionisos" veya Roma diliyle "Bacchus" zamanın zevk ve neşe dini olmuştur. Bunun bayramlarına ulusça katılma zorunluluğu vardır.

Öte yandan Atina Cumhuriyeti'nde Isparta beldesinde, Solon'un koyduğu kurallarla alkol yasaklanmıştır. Buna bağlı olarak, sarhoşlar sokaklarda teşhir edilmiş, suç işleyenler idam edilmiştir (ADASAL, S. 5, 1954).

İçki zaman zaman, edebiyata da konu olmuştur. Nedim'in gazellerinde, Kağıthane ve saray safalarının -mey ve badeleri- dile getirilmiştir. Ömer Hayyam'ın şiirlerinde ise modern "Dionisos" tarikatlarına dönüştürülmüştür. Alfred de Musset, Edgar Allen Poe ve bizde de -raki şişesinde balık olmak istiyorum- diyen Orhan Veli gibi ünlüler, genç yaşta alkolizmin kurbanı olmuşlardır. İçki felsefesini şiirlerine yansıtan Neyzen Tefik, Ahmet Rasim gibi üstadlar yanında, alkolik tipleri çok iyi betimleyen Hüseyin Rahmi alkolün damlasını bile almamışlardır (ADASAL, S. 3, 1954).

İlk içki isteği, susuzluğa karşı ekşimiş (fermante) meyvelerin emilmesinden doğmuştur. Alkollü içkilerin alkol dereceleri farklı olduğu gibi, hammaddeleri de değişiktir, Örneğin; arpadan bira, buğdaydan

votka, patatesten snaps, çavdar ve mısırdan whisky, şeker kamışı ve cidreden rom elde edilmektedir. Dünyada 1910 yılındaki içki tüketimi 50.000.000 hektolitredir. Bugün ise; yeryüzünde ikiyüzden fazla içki türü vardır (ADASAL, S. 4-5, 1954).

Kişilerin alkol bağımlılığı, tüketim miktarları alkolizmin belirtileri, çeşitli kavramlarla dile getirilmektedir. Tıbbi yayınlardan derlediğimiz kavramları ve sınıflamaları aşağıda aktarmaya çalışacağız.

Alkolik: İçten gelen bir dürtü ile manevi güç kazanmak amacıyla, içkiye başvuran ve bunu bırakmak için iradesini kullanamayan kişidir (ADASAL, S. 8, 1954).

Kronik Alkolik: Hem sağlığına hem de ailesine ve topluma zararlı olan, uzun süre bu alışkanlıktan kurtulmak için istek duymayan ve iradesini kullanamayan kişidir (ADASAL, S. 8, 1954).

Prof. Dr. İsmail Çifter ise alkolikleri üç gruba ayırmaktadır.

- 1- Arasıra alkol kullananlar,
- 2- Alkol kullanmaya alışık olanlar,
- 3- Alkol tutkusu olanlar (ÇİFTER, S. 75, 1986).

Çifter yine aynı eserinde alkolizmi de nedenlerine göre şöyle sınıflandırmaktadır.

1- *Alfa Alkolizm:* Bedensel ve heyecansal bir acıyı gidermek amacıyla, alkol alımıdır. Alkole psikolojik bir dayanış söz konusudur.

2- *Beta Alkolizm:* Sosyal nedenlerle fazlaca alkol alımıdır. Bunlarda mide yakınmaları vardır. Fizik veya psikolojik bağımlılık yoktur.

3- *Gama Alkolizm:* Alkole hem fizik hem de psişik bağımlılık vardır. Fizik bağımlılık, kontrol kaybı ile karakterizedir.

4- *Delta Alkolizm :* Psikolojik ve fizik bağımlılıklar vardır. Buradaki fizik bağımlılık, kontrol kaybından çok alkol kullanımının önüne geçememe durumuyla ilgilidir (ÇİFTER, S. 75-76, 1986).

Alkolün etkileri ise ani (birkaç saat içinde) ve geç etkiler (birkaç yıl) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gevşeme duygusu, endişe ve sıkıntının azalması, güven duyma, kendini önemli bir kişi gibi görme, dünyaya tepeden bakma ani etkilerdendir. Konuşma bozukluğu, tepki süresinin yavaşlaması, seksüel ilginin artmasına karşın, seks gücünün azalması ise; geç etkilerdir (ÇİFTER, S. 77, 1986).

ALKOLİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL GÖRÜNÜMLERİ

Alkolizm, kültürlere, kişilere, gruplara göre değişmektedir. Mac Andrew ve Edgerton alkol kullanımı ve sosyal davranış arasındaki ilişkiler hakkında, inandırıcı bir mantık yürütürler ve şekli ne olursa olsun, -alkol davranışının- kültürel olarak belirlendiğini ve alkol kullanımının bireylerce yönlendirilmediğini savunurlar. Birey toplumun belirlediği kurallara göre şekillenir ve faaliyette bulunur. Alkol davranışı da toplumsaldır ve bireyde, topluma göre davranmak zorundadır. Alkole bağlı şiddet olayları da toplumdan öğrenilmektedir (RICHERS, S. 30, 1989).

Gündelik davranış normlarının öfke ve kötü niyet gibi duyguları bastırdığı sosyo-kültürel sistemlerde alkol şiddeti olayının, doğan gerilimleri deşarj etmenin kültürel olarak onaylanan işleve sahip olduğu öne sürülür. Bu görüşün bir çeşitlemesi, dış dünya tarafından kendilerine yapılan zorlamalar nedeniyle ani sosyal değişme ile karşı karşıya kalan ABORIGINE'lerde (Avusturalya'daki) görülmektedir. Burada gerçek kudretin dış dünya tarafından ele geçirildiği bir durumda, alkol şiddeti, kudret duygusunun bir simülasyonu (taklidi) olarak yorumlanmaktadır. Klausner ve Foulks'un Eskimolarda sosyal değişim ve Kuzey Alaska'da petrolle bağlantılı gelişmelere ilişkin incelemeleri de bu görüşü içermektedir (RICHERS, S. 29, 1989).

Kanadalı bir Eskimo topluluğuna ait bulgular da tipiktir. Bu toplulukta, alkol kullanımına belli olaylarda izin verilmekle birlikte, her olay için içilen içki de farklıdır. Örneğin; av partileri, kalkınma konferansları ya da hastahane tedavileri dolayısıyla, bir süre uzakta olanların dönüşünün kutlanmasına yönelik partilerde içki içilir. Bunun yanında ev yapımı sırasında da içki içilmelidir, ancak, sadece şarap, ithal bira ve damıtılmış içkiler içilmelidir (RICHERS, S. 28, 1989).

Alkol rimelleri Kızılderili ve Eskimolara, boyun eğmeme dışavurumlarını, fiili boyun eğmelerle bağdaştırma imkânı vermektedir. Böylece patırtı çıkardıklarında, sosyal yardım ödentilerinin kesilmesi tehlikesiyle karşılaşan Eskimolar Avrupalı idareciye -suç içkideydi- diyerek itiraz etmektedirler. Bu şekilde boyun eğmeme maskelenmiş ve Eskimoların ekonomik çıkarları korunmuş olmaktadır (RICHERS, S. 31, 1989).

Çok farklı bölgelerden gelen ve ayrı etnik kökenden oldukları halde bir Kanada kentindeki Kızılderili göçmenlerin meyhane ah-

baplığında da (meyhane Kızılderililerin toplumdur) benzer bir hava vardır. Yine Szwed (1966), Newfoundland'ın uzak bir yerleşiminde, içki tüketiminin artışını bu yerleşimi oluşturan ailelerin, sanayileşmiş toplumla daha sıkı ilişki kurulmasından, kaynaklanan, sosyal tecrit edilmişliğindeki artışa bağlar. Bu türden sosyal tecrit, fiesta tipi içme ortamlarının yaygın olduğu çok sayıdaki köylü toplumunda da geçerlidir (RICHES, S. 33-34, 1989).

Bazı toplumlarda da saldırganın şiddet edimleri, sarhoş olduğu gerekçesiyle mazur gösterilmektedir. Kuzey Kanada'da alkol tüketimi sırasında Eskimolar arasında çıkması normal olan kavgalar, asla ateşli silahlarla yapılmaz. Ama her zaman yanlarında silah vardır. Aynı şekilde kendi aralarında öfke ve şiddet esas olduğu halde, Kanadalı idarecilere fiziksel zarar verildiği görülmez (RICHES, S. 20, 1989).

ALANA İLİŞKİN BULGULAR

Bizim toplumumuzda da alkolizmle ilgili kurallar vardır. İçki tüketimi ve buna ilişkin davranışlar, kültürel kalıp ve değerler tarafından belirlenmektedir. Araştırma evrenimizde de benzeri bulgular saptanmış olup birer birer açıklanmıştır.

Örnek gruplarımızda, alkolizmin demografik özellikler açısından genel görünümü şöyledir. Alkoliklerin yaşı 20 ile 50 arasında değişmektedir. Cinslere göre dağılımı ise erkeklerde % 80, kadınlarda % 20'dir. Medeni durumlarına göre alkoliklerin % 75'i evli, % 25'i bekadır. Patolojik alkolizmden dolayı boşanmaların oranı % 30'dur. Alkol tutkusu ya da isteği gençlerde de görülmesine karşın, daha çok orta yaş -ERGİNLER HASTALIĞI- olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu genel görünümünden sonra, söz konusu özellikleri ilçe ve kent örnekleri için ayrı ayrı ele alacağız. Buna göre ilçedeki alkoliklerin % 100'ü erkektir. Kadınlar arasında alkol tüketimi ve alkolizme rastlanmamıştır. Çünkü burada kadının içki içmesi bir yana, düşünülmesi bile mümkün görülmemektedir. Tamamen erkeklere ve -erkeklige- ait bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Alkoliklerin yaşı ise 25-40 arasında değişmektedir. Kültürel olarak; askerliğin yapılması ve evlenmiş olmak, erkeklik statüsünün kazanılması ve bağımsızlığı da beraberinde getirmektedir. . Bu özellikler alkol tüketiminde, taban yaşı belirlemektedir. Torun sahibi olmaksızın üst yaşı belirlemekte ve bu sınırlar dışında alkol kullanımını, hiç hoş görülmemektedir. Alkoliklerin % 75'i evli ve % 25'i

sözlü veya nişanlıdır. Alkolizme bağlı boşanmaların oranı ise % 2'dir. Sosyal baskı ve normlar boşanmayı onaylamamaktadır.

Kent örneğinde ise, alkoliklerin % 70'i erkek ve % 30'u da kadındır. Kentsel değerlere bağlı olarak kadınlarda içki içebilmektedirler. Alkoliklerin % 70'i evli, % 30'u ise bekar. Alkolizmden dolayı boşanmaların oranı ise % 10'dur. Kadının ekonomik ve sosyal yönden daha bağımsız ve bilgili olması, sosyal kontrolün görece zayıflığı, kentte boşanmaları kolaylaştırmaktadır. Ayrıca kentte alkol yaşı da esneklik göstermektedir.

Görüldüğü gibi, alkolizm demografik özelliklere göre değişmektedir. Buradan hareketle alkolizm psikosomatizminin de demografik özelliklere, ilçe ve kente göre değişebileceği söylenebilir. Dolayısıyla, antropolojik psikiyatri açısından bireyler yöreler, yaş ve cins grupları ayrı ayrı ele alınıp, incelenmelidir. Teşhis ve tedavide de bu değişkenler göz önünde bulundurulmalıdır.

Alkol miktarı ve içme zamanları konusunda da, ilçe ve kente göre değişen kurallar saptanmıştır. İlçede alkol alımı sadece düğünlerde ve düğün sahiplerine, özellikle de erkek tarafına uygun görülmektedir. Erkek çocuk sahibi olmak, onun mürüvvetini görmek önemli bir olaydır ve özellikle içki tüketimine gerekçe oluşturmaktadır.

Alkol miktarı konusunda ise, bir kadehle bir şişe arasında fark görülmemektedir. Yine perşembe akşamları, ramazan günleri, ölüm ve hastalık dönemlerinde kesin olarak yasaklanmaktadır.

Kentte ise; arasıra, eş-dost toplantılarında, yemekten önce veya yemek sırasında bir-iki kadeh içki normal görülmektedir. Her gün içki içilmesi ve miktarın iki-üç kadehten fazla olması kronik alkolizmin başlangıcı olarak değerlendirilmektedir.

Alkoliklerin tanımlanmasında, ilçede alkol alımı sıklığına ve miktarına bakılmamaktadır. Her gün bir şişe rakı içen de, ayda yılda bir-iki kadeh alan da, alkolik olarak nitelendirilmektedir. Kentte ise içme sıklığı ve miktarı ölçü olarak alınmaktadır. Haftada-ayda, üç-beş kez içenler alkolik sayılmaktadır.

İlçede alkolikler, sosyo-kültürel, dinsel ve moral değerlere karşı çıkan uyumsuz kişiler olarak görülmekte ve onlardan uzaklaşma eğilimine rastlanmaktadır. Kentte ise; alkolikler günahkârlıktan çok, sorumsuz, ahlaksız, savurgan günübürlük yaşayan kişiler olarak nitelendirilmektedir. Söz konusu farklı yaklaşımlar, ilçe ve kent özelliklerine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

İlçede küçüklerle büyüklerin aynı masaya oturmaları pek hoş karşılanmamaktadır. Akrabadan büyüklerle içmek ise kesin olarak yasaklanmaktadır. Kentte ise bu konuda esneklikler görülmektedir. Çünkü, ilçede ataerkil özellikler ve otoriter aile yapısı, davranışların yerini ve zamanını da belirlemektedir. Kentte ise geçiş ve esneklikler söz konusu olmaktadır.

Alkollü içeceklerin türü de, ilçe ve kente göre değişmektedir, İlçede en çok tercih edilen rakıdır ve esas içkidir. Erkeklikle, güçle özdeşleştirilmektedir. İkinci sırada ise evde yapılan küp şarabı yer almaktadır. Öteki içki türlerine ilgi yoktur. Kentte ise içki listesi bira, şarap, votka, cin, whisky'nin de yer almasıyla zenginleşmektedir. Bu arada kentte içkilerin cinse göre ayrımı da söz konusudur. Kadınlar için daha çok hafif içkiler olarak adlandırılan şarap, bira, likör vb. tüketimi öngörülmektedir. Ancak bu ayrımı uygulamada pek görülmemektedir.

İçki mekanı ile ilgili olarak da birtakım kurallar saptanmıştır. Kent Örneğinde, içki herkese açık yerlerde içilebileceği gibi, evde de herkesin görebileceği yerlerde bulundurulabileceği öğrenilmiştir. İlçe örneğinde ise, içkinin evde görülmesi, gösterilmesi pek doğru değildir. Bu nedenle içkili yerlerin perdelerinin kapalı tutulması gerekmektedir. Yine içki içecek kişilerin yerleşim biriminin dışına çıkmaları gerekmektedir. Bu kurallara uygun olarak, ilçeye 3 km. uzaklıktaki bir lokanta içkilidir. Ayrıca ilçeye 9 km. uzaklıktaki Soğanlı Barajı içki mekanı olarak kullanılmaktadır.

Bunların yanında, içki satıcılığı da gereksiz, haram kazanç ve günahlarla dolu bir meslek olarak değerlendirilmektedir. Buna bağlı olarak ilçede içki satan tek bayi vardır. Beş bakkalda da içkiler ayrı bir bölmede bulundurulmaktadır. Paketlenerek gizlice satılmaktadır. Kolonya da alkolle özdeşleştirildiği için fazlaca satılmamakta, daha çok gül suyu ve esans tüketilmektedir.

Kentteki içki tüketimi daha çok keyiflenme, kutlama, sohbet, sıkıntılardan uzaklaşma vb. nedenlerle olmaktadır. İlçe örneğinde de alkol kullanımında aynı amaçlar vardır. Ancak burada, alkol almayan ve şiddetle karşı çıkan gruplarda, ilaç olarak kullanım söz konusudur. Çocuklardaki sancı ve uykusuzluk halleri ve yetişkinlerdeki soğuk algınlıklarında, bir çorba ya da bir çay kaşığı sek rakı içilmektedir. Bu uygulamalarda, rakının uyuşturucu ve ısıtıcı özelliklerinden yararlanılmaktadır ve içki içilmeden önce üç kez -şifa niyetine- denildikten sonra içilmektedir.

Alkolize aperiatifler ise kentte çoğu kez hazmı kolaylaştırıcı ve iştah açıcı olarak, erginler tarafından tüketilmektedir. Ayrıca, partilerde, kokteyllerde de gençler alkolle tanışmaktadırlar. Amaç ve nitelikleri bakımından bu özelliğin de gözönünde bulundurulması gerekir.

Alkolün zararları, ilçede ekonomik ve dinsel, moral değerlerle açıklanmaktadır. Bırakma ve tedavide de geleneksel uygulamalara yönelim söz konusudur. Örneğin; adak, kurban, muska, türbe ve yatır ziyaretleri, zorla hacca gönderme, küsme, tartışma, soyutlama, mümkün olduğu hallerde içkiye çocuk sidiği karıştırma vb. İlçe örneğinde geleneksel tedavi yöntemlerine yönelim % 90 oranında saptanmıştır. Önce geleneksel yolları deneyip sonra da çaresizlik nedeniyle modern sağlık kuruluşlarına başvuranların sayısı ise % 10'dur. Bu konuda saptadığımız ilginç bir örnek olay şöyledir. Kronik alkolizm nedeniyle bacakları kesilen bir kişi daha önce de zorla hacca gönderilmiştir.

Kentte ise içkinin zararları daha çok biyolojik ve ekonomik etkenlerle açıklanmakta ve çoğunlukla da modern sağlık kuruluşlarına başvuru söz konusu olmaktadır. Kentte hekime gidenler % 62, geleneksel uygulamalara yönelim % 18, her iki uygulamayı bir arada yürütenlerin oranı da % 20 olarak saptanmıştır.

Alkolizm aile ve akraba grubu içerisinde huzursuzluğa neden olmakta ve üyeleri olumsuz yönde etkilemektedir. Alkolik birisinin çocuğu, karısı veya akrabası olmak ve ondan utanmak, nevrozları davet etmektedir. Aile bu özelliği ile -patojen aile- niteliğine bürünmektedir. İleriki aşamalarda ise evden kaçmalar, boşanmalar, parçalanmış aile, artık aile, atipik aile vb. oluşumlara neden olmaktadır. Alkol bu özellikleriyle, aile üyelerinin ruhsal yapısını etkilemekte, çeşitli hastalıklarla, suça yönelim ve anormal davranışlara yol açmaktadır. Ayrıca dünyaya yeni gelecek üyelere kötü bir irsiyetle, nöropat bir bünye aktarılmaktadır.

Alkoliklerin bedensel ve psikolojik özelliklerine ilişkin bulguları ise şöyle sıralayabiliriz. Kişi kendini hafif ve güçlü hisseder, kaygılarından uzaklaşır. Bütün benliğini cömertçe açar, vaad ve bağışlarda bulunur. Tehlikelere karşı pervasızdır, cesaretlenir, çirkinlikler güzel görünür, gevezelik ve naralar başlar, bilgili ve zeki görünürler. Daha sonra ölçsüzlük, kabalık, alınganlık, kavga başlar, herşey karışır, karıştırılır, komaya gidebilirler. Hazım bozukluğu, ağız acılığı ve kuruması, iştahsızlık, kusma, şişmanlık, oburluk, mide hastalıkları, karaciğer bozukluğu, burun ve barsak kanaması, kalp yetmezliği,

hipertansiyon, verem, sık-sık soğuk alma, ateşli hastalıklar, frengi, kabuslu ve rahatsız uyku, hareket bozuklukları, sinir ve refleks tembelliği, felç, bozuk fizyonomi vs. alkolizmin fizik belirtileridir.

Ruhsal belirtiler ise; zekâ demansı, bunama, marazı karakter, ölçüsüz, hiddetli, atak, kavgacı, inatçı, çevresine soğuk, kuruntulu ve kışkırtıcı, ahlak' kontrolden yoksun (yalan, çalma, aç bırakma, eşyaları satma, borçlanma, utanmama), sosyal değerlere kayıtsız, zaman zaman sadistik sataşmalar, başkalarıyla cinsel ilişki vb. Sıralamaya çalıştığımız bu belirtiler (ADASAL, S. 15-16, 1954) tarafından da desteklenmektedir.

Yukarıda sıralamaya çalıştığımız, bedensel ve ruhsal belirtiler giderek toplumsallaşmakta, toplum psikolojisi, sosyal yapı ve kültürel özelliklere yansımaktadır. Buradan da alkolizm psikosomatiğinin iki yönlü olduğu sonucuna varabiliriz. Bunlardan birincisi; kültürel özellikler birey ve toplum psikolojisini etkilemekte, rahatsızlıklara neden olmaktadır. İkinci yön ise, bireyde başlayan bozukluk ve hastalıklar sosyal çevreyi de etkilemektedir. Bu etkileşimlerin olumsuz etkileri ilçede, % 90 oranında kadercilikle karşılaşmakta ve katlanma çözüm yolu olarak görülmektedir. Kent örneğinde ise, uzaklaşma, kopma ve karşı çıkış söz konusudur.

Alkol tutkusu ve alışkanlığının nedenleri konusunda, ilçe ve kent örnekleri arasında büyük ölçüde benzerlik saptanmıştır. Geçimsizlik, sefalet, yorgunluk, üzücü olaylar, arkadaş ve akraba grubunun etkisi, sosyal baskı ve bozukluklar, gerekçe olarak gösterilmektedir. Örnek gruplarımızın üyeleri, durumlarını % 70 oranında birden fazla etkenle, % 25'i ise tek etkenle açıklamışlardır. % 5'lik grup ise herhangi bir etken belirtmeden kendilerini, bu ortamda bulduklarını söylemişlerdir. Dittmer de bu bulgumuzu desteklemektedir. Dittmer, alkoliklerin tek tip olmadığını, bazı kişilerde tek etkenin, bazılarında da birden fazla etkenin alkolizme yol açtığını belirtmekte ve etkenleri ikiye ayırmaktadır. 1- İç etkenlerle oluşan alkolizm, 2- Dış etkenlerle oluşan alkolizm; sosyal olaylar ve çevre koşullarıyla oluşmaktadır (ADASAL, S. 26, 1954). Bizim bulgularımızla ikinci madde çakışmaktadır.

Bilinçsizlik ve sosyal uyum zorlukları ve çalkantılar kişileri alkolizme itmekte ve ilgililer için alkol bir sığınak ve kurtuluş yolu olmaktadır. Sosyal eksiklikler ve aşağılık duyguları bireyi alkole yöneltmektedir. Aslında bu yönelim, kültürel olarak öğrenilen bir çözüm yoludur. Örnek gruplarımızda, sıkıntılı ve bunalımlı kişilerin içki içmesine % 70 oranında izin verilmektedir.

Mücadele yeteneğini ve imkânlarını yitiren kişiler, alkolle kendilerini uyuşturmakta ve sosyal gerçeklerden kısa süreli de olsa uzaklaşmaktadır. Yani bir kaçış yolu olarak görülmektedir. Bazı durumlarda kişi gerçekten sosyal çöküntülerle yüklüdür ya da öyle olduğunu sanmaktadır. Zaman zaman bu tür gerekçeler alkolizme kılıf oluşturmaktadır.

Akut sarhoşluk, yaralama, cinayet, küfür, kuralları ihlal vb. sosyal olaylara neden olmaktadır. Örnek gruplarımızda da benzeri durumlarla karşılaşanlar % 90 oranındadır. Bunlardan % 57'si birden fazla olay yaşamıştır. Anaforculuk ve hırsızlık gibi suçların oranı ise % 18'dir. Namusa sataşma, ırza tecavüz, sadistik yaklaşımlar, bozuk cinsel ilişki % 7 oranında saptanmıştır. İlçede hırsızlık, yaralama olayları daha fazladır.

Suç ve bozuk ilişkilerde, hem toplumsal hem de yasal olarak sarhoşluk hafifletici bir neden olarak görülmektedir. Bu durum şikâyetçileri rahatsız etmekte ve özellikle de ilçede alkolün ve suçun himayesi olarak yorumlanmaktadır.

Alkol ve alkolizm, ata sözleri ve deyimlere de konu olmuştur. Bunlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

- Sarhoşa mektup yazılmaz, ya okur ya okumaz.
- Herkes deliden korkar, deli bir tek sarhoştan korkar.
- Dümeni bozuk,
- Ha deli, ha sarhoş,
- Sarhoş gibi,
- Kokmuş.

SONUÇ

Alkol davranışı, yeri, zamanı ve miktarı kültürel olarak belirlenmektedir. Alkolizme bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik ve biyolojik bozukluklar bireyde başlayıp topluma yansımakta ve çeşitli rahatsızlıklara neden olmaktadır. Bundan dolayı alkolizm bireysel gibi görünmesine karşın toplumsal bir olaydır.

Öte yandan bazı toplumsal ve kültürel özellikler bireyi alkolizme yöneltmekte ve psikosomatik hastalıklar ortaya çıkmaktadır. Zaten alkolizmin kendisi de psikosomatik ve kültürel bir olaydır.

Bu açıklamalar ışığında alkolizmin psikolojik, sosyolojik ve antropolojik nitelikleriyle birlikte ele alınmalıdır. Teşhis ve tedavide de birey, toplum, ve kültürel özellikler dikkate alınmalıdır. Yörelere, toplumlara, yaş ve cins gruplarına göre değişiklik gösteren alkolizm pek çok hastalıklara ortam hazırladığı gibi, pek çok sosyal değişkenden de etkilenmektedir. Sorunun çözümü konusunda mutlaka kültür biliminden yararlanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adasal, Rasim: (1954) *Ruh Hastalıkları*. Ankara.
- Brautigam, W. Cbristian, P.: (1978) *Psikosomatik Tıp*, Çev.: Özbek, A. ve Odağ, C.
- Büyükberberoğlu, Çetin: (1976) *Psikiyatrik Bozuklukların Nedenleri*. Ankara, A.Ü. Tıp Fak. Yay. No: 329.
- Çifter, İsmail: (1986) *Psikiyatri*. Ankara, GATA Eğitim Yayınları ' N o : 47.
- Foster, G.M. and Anderson, B. G.: (1978) *Medical Anthropology*, New York.
- Ilbars, Zafer: (1988) *Epilepsinin Kültürel Boyutları*. Halk Hekimliği Sempozyumu Bildirileri, S. 23-27.
- Maden, H. Ahmet: (1990). *Psikosomatik Hastalıkların* (Alkolizm, Gebelik, Göç, İhtiyarlık, Stress) *Kültürel Nitelikleri*. Basılmamış Doktora Tezi.
- _____.: (1981). Medikal Antropolojinin Uygulamadaki Yeri ve Önemi. A.Ü.D.T.C.F. Antropoloji Dergisi, Sayı: 10'dan ayrışım, A.Ü. Basımevi, Ankara.
- _____.: (1990). Geleneksel Sağlık-Hastalık Sisteminin Özellikleri. A.Ü.D.T.C.F. Dergisi, Cilt XXXIII-Sayı 1-2 1990'dan ayrışım, A.Ü. Basımevi, Ankara, 1990.
- Maliowan, M.E.L.: (1965). *Early Mesopotamia and Iran*, London.
- Özbek, Abdülkadir.: (1971). *Sosyal Psikiyatriye Giriş*. Ankara, A.Ü. Tıp Fakültesi Yayınları, No: 243.
- Riches, D.: (1989). *Antropoloji Açısından Şiddet*. Çev: Dilek Hattat-oğlu, Ankara.
- Sundby, P.: (1967). *Alcoholism and Mortality*, Oslo.